

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 47 (8579)

12 НОЯБРЬ

2015 йыл

КИШИ ЮМА

КАРАША АЙЫ

Баасы 5 маьнет

1931-нши йылдан алып шыгады

Кутлав

ДР бойынша РФ иш ислер органларынынъ сыйлы куллыкшылары эм ветеранлары!

Сизинъ кеспи усталыгынъыз, йигерлигинъыз, намыслыгынъыз эм ис борышынъызга алаплыгынъыз республикада эмишликти эм кавыфсызлыкты, законшылыкты эм правдойорыкты тутувдынъ негизи болады. Аьдемлер сизге карап, ямагаттынъ эм патшалыктынъ законлы кызыксынувларын канагатлашшы сенимли куьшти коьредилер.

Сиз озинъизди яваплы эм ак ниетли миссияга – ямагаттынъ кызыксынувларын, гражданлардынъ тынышлыгын эм таза намысын саклавага, ызгы йылларда – халклар ара терроризм мен куьрес юритуьвге багыслангансыз. Иш ислер органларынынъ ветеранлары – йогары эдаплык берклиги болган аьдемлер. Олар Аталыкка алал кепте куллык этуьвдинъ ийги аьдетлерин ясларга калдырадылар, олар уьшин иш ислер органларында куллык этуьв шынты эр иси, а правдойорыкты бузувлар ман куьрес юритуьв – сав яшав оьмирининъ аьрекетини болып токтаган.

Сизинъ баьринъизге де Дагестан эм Россиядынъ онъайлыгы уьшин ис аьрекетинъизде уьстинликлерди, тынышлыкты эм коьп ийгиликлерди йорайман.

Дагестан Республикасынынъ
Аькимбасы

Р.АБДУЛАТИПОВ.

ДР АЬКИМБАСЫ

2016-ншы йыл – Дагестанда Тавлар йылы

Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы Рамазан Абдулатиповтынъ Указы ман 2016-ншы йыл Дагестан Республикасында Тавлар йылы деп билдирилген. Онынъ мырады – Дагестан Республикасынынъ тав ерлерин берк оьрлендируьвди, онынъ халкларынынъ аьдет-йорыкларын, коьп оьмирлик маданият, яшав-турмысын саклавады эм оьрлендируьвди канагатлаш уьшин негизлер туьзуьв.

Соны ман байланыста Дагестан Республикасынынъ Оькиметине он куьн ишинде Дагестанда Тавлар йылын озгарув бойынша уйгынлаш комитетин туьзуьв эм

онинъ сырасын беркитуьв, эки юма ишинде "Дагестаннынъ тав ерлери" муниципаллык туьзилелер Ассоциациясы ман бирге озгарылаш шаралар планын туьзуьв эм беркитуьв тапшырмасы берилди.

ДР Баспа эм информация министрствосыннынъ указы ман келисте СМИ-лерде регионда Тавлар йылын озгаруьвдинъ барысы акында язылмага керек. Муниципаллык районлар эм кала округлар администрациялары, солай ок организацияларга Дагестанда Тавлар йылын озгарув бойынша шараларды яшавга шыгарувда катнаспага маслагат берилди.

РАЙОН ОРТАЛЫГЫНДА

Халк бирлигининъ куьни элимизде 2005-нши йылдан алып белгиленеди. Бу йыл да сосы байрамга багысланган шатлыклы шаралар савлай элимизде, сонинъ сырасында Ногай районда да оьйти. Айтпага, Терекли-Мектеб маданият уйинде байрам шаралары болып оздылар. Мунда "село Терекли-Мектеб" СП МО аькимбасы З.Аджибайрамов эм КПРФ Ногай район комитетининъ сек-

ретари, "Ногайский район" МО Депутатлар йыйыныннынъ депутаты Ш.Мунгишиев, Кадрия атындагы шоколаднынъ 11-нши класс окувшысы Г.Аджатаева йыйылганлар алдына шыгып оз кутлавларын айттылар. "Халк бирлигининъ куьни россиянышлар уьшин энъ де маьнели байрам, ол милетке, динге карамастан, Россия – бизим аьр биримиз уьшин деген миллет идеядынъ тоьгерегин-

де бирлигимизди коьрсетпеге амал бередит. Бизим куьшимиз – бирликте. Тек биргелесип ислеп, биз районымызда яшамага, окуьмага, ислемеге ийги аьлдер туьзбеге болармыз. Россия савдуныда энъ де ийги эл болсын", – деди озъ соьзинде З.Аджибайрамов. Оннан сонъ оз йоравларын Ш.Мунгишиев айтты: "Халк бирлигининъ куьни – яс байрам, ол сизинъ коьзинъиздинъ алдында тув-

ган. Россиядынъ халклары бирге болмага тийисли. Бас деп биз славян эм кавказ миллетлер деп бир-биримизди шукуьмага керек тувылмыз. Экиншилей, сиз дуьняда боляткан авыр озгериелерди коьресиз. Амалсыздан озъ уйлерин таслап кеткен аьдемлер де аз тувыл, аьлиги заманнынъ коркынышы – дин экстремизми алдында да биз бир болайык".

Йыйылганларга озъ оьнерле-

рин Дагестан Республикасынынъ ат казанган артисти А.Романов, туьрли конкурслар лауреатлары Б.Куруптурсунов пан А.Темиров, А.Межитов, саниятлар школасынынъ окутуьшыларынынъ вокал куьби, А.Кудайбердиева, М.Шаникеев, М.Байгазиев, "Карлыгашлар" балалар биув куьбининъ кызлары эм баскалар коьрсеттилер.

Н.КОЖАЕВА.

Кеспи байрамын белгиледилер

10-ншы ноябрьде ыхтыярсаклашшы органларынынъ куллыкшылары озьлерининъ кеспили байрамын белгиледилер. Бу байрам куьн де олар озъ кеспи борышын толтырувдан босамайдылар. Йигерли полиция куллыкшылары кеше де, куьндиз де бизим яшавды, савлыкты саклайдылар.

Россия МВД Ногай району бойынша иш ислер боьлигинде байрамга багысланган шатлыклы шара озгарылды. Бас деп шатлык иелерин боьлик етекшисининъ куллыгын юритуьвши Улубий Бейтулаев кутлады, боьлик етекшиси Казбек Абдулкеримов РФ МВД

министри Владимир Колокольцевтен эм ДР МВД министри Абдурашид Магомедовтан кутлав телеграммаларын окыды. Кутлав соьзлери мен "Ногайский район" МО администрациясынынъ аькимбасы Рашид Шангереев, "село Терекли-Мектеб" СП МО аькимбасы З.Аджибайрамов, ис ветеранлары Б.Ярлыкапов эм Б.Агаспаров, "Шоьл тавысы" республикалык газетасынынъ бас редакторы Э.Кожеева эм бас редакторынынъ орынбасары М.Кожеев шыгып соьйледилер. Солай ок Сый грамоталар озъ исинде уьстинликлерге етискен куллыкшыларга тапшырылды.

РАЙОН ДЕПУТАТЛАР СЕССИЯСЫНДА

Авыл хозяйство – бас тармак

Янъыларда "Ногайский район" МО Депутатлар йыйынында "Авыл хозяйство-лык йыл сырагылары эм 2016-ншы йылга авыл хозяйствосыннынъ армаган оьрленуьв борышлары акында" деген сораь ортага салынып ойлалды эм тийисли карар кабыл этилинип алынды. Сога коьре "Ногайский район" МО администрациясынынъ Авыл хозяйство управленисининъ авыл хозяйствосыннынъ пайдалы оьрленуьвин канагатлаш, 2015-нши йылда яшавшыларды куллык пан канагатлаш эм яшав дережесин арттырув бойынша аян шаралар коьр-выл экени белгиленди.

"Ногайский район" МО администрациясына 2016-ншы йылда продукция болдыруьвди арттырмага, авыл хозяйствосында ер эм баска ресурслардынъ кулланув пайдалыгын оьстирмеге тапшырма берилди. Авыл хозяйство производствосыннынъ бас кеплерин болдыруьвдинъ оьсуьвин якламага, киши хозяйство кеплерин коьтергишлемеге керек болады. "Ногайский район" МО администрациясына, ДР-да 2015-2020-ншы йылларга Ер реформасын озгарув Программасы ман етекшиленип, ерлерди пайдалы кулланув бойынша аян шаралар коьрмеге, муниципаллык белги-

левди тамамламага, ер налогы бойынша налог салына-таган базады арттырмага керек болады.

УСХ баьри авыл хозяйстволык производствосыннынъ аьлин белгилев мен дуьрес эсап юритпеге, "ясыртын" экономикадан эсапланмаган товар болдыруьвшыларды шыгармага керек.

Баьри авыл поселение-лер администрациялар ердинъ финанс эм инвестиционлык куватлыгын пайдалы кулланмага, ер участоклар уьшин аренда тоьлевлер бойынша борышларды тайдырмага борышландырылдылар.

УСХ авыл хозяйстволык

кадрлар аьзирлевди эм кайтадан аьзирлевди уйгынламага, семинарлар, кенъес-лер, авыл хозяйство тармагында алдышы сулыпты, илими эм техника етимислерин таралтатаган каравлар озгармага керек.

"Ногайский район" МО администрациясы бос эгин-лер, авыл хозяйствосында онъыс алуьв тоьмен коьрсетимлер болмасын уьшин аян шаралар коьрмеге, эсапта йок ер участокларды налог эсабына салув бойынша куллыкты куьшлендирмеге, налог салынатаган базады кенъейтпеге, МО-лардынъ дотационлыгын кемитпеге керек болады.

Бизим куьшимиз – бирликте

Ислам экономикасы акында хабарласув

Оъткен айдынъ ызында Махачкалада РИА "Дагестан" майданында ДР Аъкимбасындагы Экономикалык советинде ислам экономикасынынъ элементлерин ДР бизнес-проектлерине коьндирувдинъ ис туьркимининъ етекшиси, "Мудариб" ислам инвестирование орталыгынынъ Генераллык директоры Саид Саидов эм Махачкаладынъ орталык межитининъ имамы, ДР Ямагат палатасынынъ ваькили Магомедрасул Саадуев ислам экономикасынынъ элементлерин ДР бизнес-проектлерине коьндирувдинъ йорыклары акында журналистлердинъ сорауларына явапладылар.

С.Саидов йыйылган журналистлер алдында Дагестан оькиметининъ эм дин ямагатынынъ ислам экономикасынынъ элементлерин республикадынъ бизнес-проектлерине коьндирув бойынша ортак планы кайтип яшавга шыгарылганы эм толтырылганы акында хабарлады. Онынъ аитувы ман, сол план айырым инвестпроектти яшавга шыгарув бойынша кенъ-есперден эм йогары окув ошаклары негизинде айырым окув сабакларын аьзирлев пунктларыннан туьзилген эди. С.Саидов планнынъ бас пунктларынынъ бириси деп ислам банк продуктларын регионаллык кредит-финанс учреждениелерининъ бирисинде киргистип карав сорауын аьзирлевди атады.

"Оькинишке, бу пункт бойынша куллыклар тоьмен дережеде уйгынланганлар. Бу ягыннан кызыксынувын тек Аманат банкынынъ правлениеси бил-

дирген. Биз тагы да бир неше кере ДР Финанслар министрствосына да, Дагестан экономика эм территориаллык оьрленув министрствосына да тилек эткенмиз. Сондай шаралар, айтпага, Татарстанда етимисли аьлде яшавга шыгарылганлар. Оннан да алдын сондай проектти "Экспресс" банкы яшавга киргисткен эди. Биз солай ок халклар ара финанс институтлары ман да байланыслар тутканмыз", – деп билдирди С. Саидов.

Бас республикалык коьлем информация амалларынынъ журналистлери мен хабарласувда оьткен халклар ара "Каспий Халяль Экспо-2015" выставкасынынъ сырагылары келтирилди. Саид Саидов белгилегенлей, оьз продукцияларын Сырт Кавказ республикаларыннан, Пермский крайыннан, Москвадан, Оренбург областиннен, солай ок Азербайджаннан, Малайзиядан эм Турциядан келген

45 компаниялары коьрсеттилер.

"Выставкада 7 мынга ювык аьдемлер болдылар эм сонынъ эсабында дин бойынша бас ислам товариществолары ман инвестпроектлерди финанславынъ конкурслары оьткерилген. Ислам банкингине, алал продукциядынъ юрисине багысланган тоьгерек столлар, пленарлык йыйынлар эм конференциялар оьткерилген", – деди С. Саидов.

Журналистлерди солай ок кайсы товариществолар эм коьмеклер категориялары "алал" деген соьз маьнесине кирмеге болатаны кызыксындырды. Махачкаладынъ орталык межитининъ имамы "алал" деген соьз ол тек ас яде азык-туьлик тувыл деп белгилеген. "Ялган болмаган эм кулланмага яравлы баьри зат та – ол алал затлар", – деп аньлаткан М. Саадуев.

Авыл аькимбасы сайланды

Янъыларда "село Кунбатар" СП МО Депутатлар йыйыны "Россия Федерация-

сында ерли самоуправлениеди уйгынлавдынъ ортак принципери акында" Федераллык законнынъ 36-ншы статьясы ман, "село Кунбатар" СП МО Уставынынъ 30-ншы статьясы ман эм "село Кунбатар" СП МО аькимбасын сайлавлар бойынша та-выс беруьв сырагылары негизинде авыл поселение Депутатлар йыйынынынъ карары ман ДР Ногай районынынъ "село Кунбатар" СП МО аькимбасы этилинип **Али-мурза Бийтемирович Бариев** сайланды.

РАЙОН ДЕПУТАТЛАР ЙЫЙЫНЫНДА

Стадион акында

Янъыларда "Ногайский район" МО Депутатлар йыйынынынъ кезекли сессиясы ДР-нынъ "Поселение еринде физический культура эм коьлемлик спортты оьрлендирув уьшин аьллер мен канагатлав, поселениелердинъ официаллык физкультура-савландырув эм спорт шаралар оз-

гарувды уйгынлав" деген ерли самоуправление акында законнынъ (№ 43, 21.12.2004 й.) 13-нши статьясынынъ 14-нши кесеги мен келисте кабыл этип алган карарына коьре Терекли-Мектеб район орталыгындагы стадион "село Терекли-Мектеб" СП МО объектлери сырасына коьширилген.

ХАЙЫРЛЫ АПК

Истинъ пайдасы – онынъ сырагысыннан

Аьли эки йылдан артык заман Дагестанда республикады оьрлендирув приоритетли проектлерин яшавга шыгарув аьрекетин юритилип турады. Сонынъ ишинде "Хайырлы агропромышленность комплекси" деп аталган проект орта орынды алады, неге десе авыл хозяйство Дагестан экономикасынынъ аьдетли тармагы болады. Соьйтип Ногай районнда да авыл хозяйство дайым да онынъ экономикасынынъ бас негизли тармагы болып саналады. Район еринде "Хайырлы АПК" приоритетли проекти яшавга шыгарылувынынъ оьткен 9 айы бойынша ис сырагылары акында сорау янъыларда болып озган "Ногайский район" МО Депутатлар йыйынынынъ сессиясында ойласылган. Бу сорау бойынша шыгып соьйлеген район авыл хозяйство управлениесининъ начальнигининъ орынбасары Али Баймурзаевтинъ соьзин кыскартып беремиз.

Быйылдынъ озган 9 айы ишинде Ногай районы бойынша эгиншилик продукциясын оьстирув оьлшеми 550 726 мынъ маьнет акшага етискен. Район бойынша 5 415 гектардан аслык культуралары йыйналган эм 8520 тонна (былтыр 7 824 тонна эди) аслык болдырылган. Орта оьлшеминде гектардан 15,7 центнер аслык онъысы алынган. Быйыл районда 12 865 гектар ерлерде пишен-ем культуралары оьстирилген эм 44 029 тонна катлыклы пишен-ем аьзирленген. Аьр гектардан соны ман 34,2 центнер пишен-ем йыйналып алынган, солай ок 4 мынъ тонна тобан да аьзир этилинген. Бакша культуралары район бойынша 1 830 гектардан йыйналган эм баьриси 27 450 тонна болдырылган.

Район ерлеринде солай ок 3359 тонна ясылшалар оьстирилген, гектардан 108 центнер онъыс йыйналган. Айырым кепте районда 1 773 тонна ералма да аьзирленген эм аьр гектардан орта эсапта 124 центнер йыйылган. Баьриси быйыл ра-

йон бойынша 30 646 гектар эгин кырлардынъ 79,6 проценти (былтыр 77,4 проценти) яде 24 384 гектары кулланылган.

Уьстимиздеги йыл узагында районда 8100 гектарларга язлык культуралары шашылмага керек болса, 9 274 гектарларга шашылган.

Ногай районндагы агропромышленность комплексининъ асыл тармагы – малшылык. Оьткен 9 ай ишинде район малшылары "2014 – 2020-ншы йылларга авыл хозяйствосын оьрлентув эм авыл хозяйстволык продукциясынынъ, ший мал эм тамак-азык рынокларын йорыкластырув" деген республикалык программасын яшавга шыгарув уьстинде аьрекет эткенлер.

Ногай районнда 2015-нши йыл бойында малшылык продукциясынынъ производство оьлшеми 1 886,5 миллион маьнет акшага етискен. Баьриси тири шеккисинде 12 807 тонна эт (100,2%), толайысы 34 101 тонна суьт (101%) эм 1 423 тонна юн болдырылган.

Статистика билдирувлерине коьре, районда аьлиги заманда 400 мынъ койлар, 25 мынъ савылатаган тувар мал бар деп белгиленген.

ДР Аькимбасынынъ приоритетли проектлери эсабында инвестициялар келтирув бойынша Ногай районнда бир неше инвестпроектлери яшавга шыгарылып турады. Аьлиги заманда "Бозторгай" эгинши-фермер хозяйствосы еринде (етекшиси Сафарбий Аджиков) промышленность негизинде мал соьв цехи куллык этеди. Мунда бир ис сменасында (эртенъги 9 саьаттен кешки 18 саьатке дейим) буьгуьнлерде 50-60 тувар мал, 320 койлар соьйлып, эт продукциясы аьзирленеди. Йыл басыннан алып цехте 7 850 койлар, 3 500 тувар сатылып алынган эм соьйылган. Баьриси 150 тонна кой эм 630 тонна тувар малдынъ эти аьзирленип сатылган. Мунда аьзирлеген эт продукциясы Сырт Осетия-Алания Республикасына, Ставрополь, Краснодар крайларына, Москвага йибериледи. Аьли де эт

продукциясын асыллав цехининъ курылысы юритилип турады, оны быйыл декабрь айында ашпага ниет этдилер. Бу эт консервалар цехинде смена ишинде 10 мынъ консерва кутыкларын аьзирлеп шыгарув каралады. Соны ман бирге мунда териди баслапкы кебинде асыллав цехи де курылады. Сондай ниет пен 6 станоклар салынады, смена ишинде 1 500 тери асылланаяк. Оннан баскалай, "Бозторгайда" быйыл 400 тувар малды беслев уьшин механизацияланган типовой проекти бойынша айырым майданынынъ курылысы да биткен.

Ногай районнда "Суьт продуктларын асыллав" деген проект бойынша "Бажиган" еринде "ДАД" авыл хозяйство производстволык кооперативи (етекшиси Ахмед Джабраилов) каьр шегеди. Мунда соны ман пыслак аьзирлев бойынша киши цехи курылып биткен. Ол цех йыл узагында 5 мынъ тонна пыслак аьзирлеп шыгараяк.

Соны ман бирге "Ногайский район" МО еринде "Суьт малшылыкты оьрлентув" деген проекти де яшавга шыгарылып туры. Онынъ етекшиси, "Мурзабек" эгинши-фермер хозяйствосынынъ басшысы – Мухтар Манкаев. Аьли мунда 100 сыйырга деген суьт-товар фермасынынъ курылысы тамамланган. Бу производстволык объектининъ куваты сутка ишинде 1

тонна суьт болдырмага эм асылламага болады.

Солай ок "Мансур" эгинши-фермер хозяйствосынынъ етекшиси Амирхан Мансуров баьри онъайлыклары ман 80 тувар малды беслев уьшин малшылык объектин курып алган. Аьлиги заманда бу хозяйство малды беслев мен каьр шегеди.

2015-нши йыл ишинде фермер куллыгын баслайтаганларды колтыклав бойынша 13,703 миллион маьнет акшадынъ грантын 11 фермер хозяйстволары алганлар. "Аьел фермери" деген грант бойынша 19,858 миллион маьнет акшадынъ гранты райондагы 4 фермер хозяйстволарына берилген.

"Хайырлы агропромышленность комплекси" деген республикады оьрлентув приоритетли проектин яшавга шыгарув бойынша келеяккан 2016-ншы йылда Ногай районнда 11 эгинши-фермер хозяйстволарында эт продукциясын болдырув ниет пен 3 мынъ койлар уьшин мал беслев майданлар курылысы юритилеек. 2016-ншы йылдынъ январь-май айларында Ногай районынынъ эгинши-фермер хозяйстволары фермер исин янъы баслаганларды колтыклав эм аьел малшылык фермаларын оьрлендирув бойынша туьзилген программалар шараларында ортакшылык этееклер.

Юзйыллыкта – бирев

"Аьдемде баьри зат та ийги болмага керек...", – деген уллы А.Чеховтынъ соьзлерин "Онда баьри зат та ийги...", – деп авдарсак, бизим суьврети, этнограф, язушы эм фольклорист Сраждин Самедин улы Батыровка бир келисли болаяк. Бу ерде мени мен бирев де эрислесер деп те ойламайман. Буьгуьнги музейдегиде кеше Сраждиннинъ эстелигине багысланады. Мунда тек Сраждин Батыровты ювык таныганлар, катнасканлар, бир кере болса да соьйлегенлер эм онынъ яратувшылыгын аьруув билетаганлар йыйылдылар. Сол кызыклы кешликти ерли музей етекшиси К. Бальгишиев пен китапхана куллыкшысы А.Якубова уйгынлаган эдилер.

Сраждин Батыровтынъ анъ-акыл ярасыклыгы, яратувшылыгы акында докладын Арина Якубова окып кетти. Соьнъ Каирбек Бальгишиев етекши орынында кешликти юритуув ыхтыярын Сраждинди ювык таныган, оны ман бек аьруув иси бойынша катнаскан суьвретишмиз Алтын Ак

бердиевага берди. Алтын Сраждин акында бек кызыклы хабарлады. Онынъ суьвретиери акында, солардынъ туувы акында, негизинде кайдай философиялык ой бары акында хабарлады. Йыйылганлар оны тыныс алувларын сабырлаткандай тынъладылар.

– Сраждин Батыров бизим ногай саниятымыздынъ тарихинде бек сыйлы орынды алады. Онынъ аты ман бизим живопись байланыслы. Сраждин биринши болып суьврет ясаудынъ сол кебин кулланган. Талаплы суьвретишмиз Индия маданияты ман бек аьвликен. Ол оьзининъ яшав оьмирининъ ызында Индияда да болган. Сол кызыклы элде кыдырувы ога бай емисин де аькелди. Ол соннан келгеннен соьн бир неше маьнели суьвретиерин де ясады. Онынъ аьр бир суьврети – мунълы йыр..., – деген эскеруевлери мен боьлисти Алтын Оьмирзак кызы.

Сраждиннинъ аты ман бизим ногай маданиятымызда коьп затлар байланыслы. Аьли онынъ сыйлы атын саниятлар

мектеби юритеди, "Айланай" фольклор-этнографиялык ансамблининъ туувунда да онынъ уйкен уьлиси бар. Ол оьз яны ман, каны ман шынты ногай болган.

– Ол соьйлегенде бир орыс соьз де косып соьйлемейтаган эди. Биз орыс соьз косып айтсак, мен сени анъламадым деп кайтарып сорайтаган эди", – дейди Оразбике Кокоева ман Сакинат Аблемитова. Олар тагы яшавда болган коьп затларын эслерине алып, куьжырлы хабарлары ман боьлисип, йыйылганларды куьлдирип алдылар.

Аьр аьдемнинъ яшавында ис аьрекет пен, байыр яшав ман байланыслы яklar да болады. Онынъ байыр яшавын билетаганлар да йыйылганлар араларында бар эди. Ол да кызыклы.

Сраждин Батыровтынъ аты тек ногай маданиятында, саниятында белгиле болып калмаган. Онынъ атын Дагестан Республикасында да бек аьруув биледилер. Онынъ шоьплеп йыйнаган куллыклары ман, тиккен кийимлери мен тек "Айланай" ансамбли буь

гуьнлерге дейим де пайдаланып калмайды, онынъ салган эскизлери мен Дагестаннынъ айтылган "Лезгинка" буюв ансамбли де пайдаланады.

Пайдалансынлар, соьз сонда тувыл, тек бизим йолдасларды кайгыртатаган бир ягы бар. Сраждин Батыровты бек аьруув билген, анълаган Елена Уразакаева бек яны авырувы ман ол салган эскизлерге коьре тигилген кийимлерге ялбыр-юлбыр бир туьклер косылганы акында айтты. Ол салган буюв, ол тиккен кийим, а неге сога бир

затлар косылмага керек?

– Биз соны бир зат та айтпай калдырмага керек тувылмыз. Биз Маданият министрствосына да соьзимизди каратпага керекпиз, – деди Е.Уразакаева. Онынъ сол соьзи мен йыйылганлар баьри де макул болдылар. Энди заман коьрсетер.

Музейдеги бу кеше мага бек кызыклы эди. Мен Сраждин Батыров пан яшав бойында таныс болмаганман, тек буьгуьн йыйылганлар оьз хабарлары ман ювык таныстырдылар. Сонда коьрсетилген видеосюжетлер ол да арамызда болгай-

дай сездирди.

Талаплы, оьнерли, яратувшылык пан каьршеккен аьдемлер булайлардан баскаланады дейдилер. "Сраждин де оьз дунясы ман, ойлары ман коьп баскаланатаган эди", – дейдилер оны таныганлар. Ол тез оьпкеleyтаган, оьзи тез кайтаган аьдем болыпты экен. Оькинишке, болган. Ондайлар юзйыллыкка бирев бериледи. Энди кашан тувар экен сондай аьвлет ногайда.

Г.КУРГАНОВА.

Суьвретте: музейде бир кеше.

МЕРЕКЕ

АЛТЫН ТОЙДЫ ТОЙЛАЙМЫЗ

Элли йыл бирге, татымлыкта, тил бирликте озгарадылар Терекли-Мектебтен Кадрев мен Салимет Аджиевлердинъ аьели. "Элли йылда – эл туьрленер" – деген бизим аксакаллар. Сога коьре, бирге яшаган йыллары ишинде Кадрев мен Салимет те элдинъ туьрленегин де, яшавдынъ тынышын да, кыйынын да коьрип келдилер. Олар бек куллыксуьер аьелди туьзгенлер демеге боламыз. Яшав бойында бес балады тербиялап оьстирдилер. Аьр бирусине тийисли билимди де, яшав сулыбын да бермеге, коьрсетпеге шалыстылар.

Олар экеви де бир тармакта куллык этип келгенлер. Ис аьрекетлери сатув ман байланыслы эди. Аьли де сол сатув ман каьрлейди Салимет-абай. Буьгуьнлерде олардынъ 50 йыл артта туьзилген аьели оьсип барады. Аьли олардынъ бес балаларыннан баскалай, уьнклары да, немерелери де бар.

1965-нши йылдынъ куьзинде тувган эди бу коьримли аьел. Кумлы авылынынъ ярасык кызы

Салиметти той тойлатып, ат шаптырып, боза куйып, тостакайды босатып, Исмаил авылынынъ яс йигити Кадрев ата юртына келин этип аькелди.

Той дегенге баьри де суьйинеди, куьезленеди.

Булардынъ тойлары да суьйиниш пен куванышка толы эди. Аджиевлердинъ аьели мен бирге суьйиндилер орамынынъ яслары да, ясуьйкенлери де. Абуьгунлерде болса сол заманларда туьзилген яс

аьел оьзлери азбарларына келинлер туьсирип, олардынъ балаларына куьезленедилер.

Аьел – ол ямагат негизи. Аьел ийги, коьримли болса, элдинъ оьрленуви де сондай болаяк. Эл – ол неден, кимнен басланады? Аьр аьдем оьзи аьелинде не коьрсе, кырда да сондай болаягына шекленмеймиз. Бурын аталарымыз сонынъ уьшин де айткан боларлар: "Уяда не коьрсе, ушканда соны этер", – деп.

Мен оьзим, ис борышыма коьре, Аджиевлердинъ аьелинде, азбарында конакта болганман. Азбарга абытымды алганлай ок, аьелдинъ шандазлыгын сездим. Сонда оьстирилген шешекейлердинъ ярасыклыгына савлай назарымды караттым. А аьел басы Кадрев-акай ман соьйлегенде, онынъ ашыклыгын, хабарламага суьетаганын, оьзи де яшав бойында болган, район тарихиннен коьп затлар билетаганын коьрдим. Меним сол хабарлаувым мага коьп пайдалы затлар билмеге, солар ман бизим газета окувшылар ман боьлиспеге амал

Кутлав

Терекли-Мектеб авыл яшавшылары – ездемиз **Кадрев Эсманбетович эм аьптемиз Салимет Исаевна Аджиевлерге** татым аьел курып яшаганлы 50 йыл толувы ман **Элли йылдынъ элли алтын савьлеси**
Элли кабат сизге шатлык аькелсин.
Янымызга бек баалы аьдемлер,
Алла сизге яхшылыклар коьп берсин.
Суьйиминъиз коьрим бизим ясларга,
Тойдай болып толсын азбар анъларга.
Кутлавшылар: Салиметтинъ аданасы, синълипери, кеделери, бебелери эм балалары.

берген (ол макалам согыс темасына багысланган эди). А Салимет-абайды да аьруув танийман. Ол бизден коьпке уйкен болса да, бизи мен маскараламага да болады. Ол каты суслы болып коьринеди, ама оьз аьелин, балаларын бек суьеди эм олардынъ келеектегиси ийги болса экен дейди. Ким суьимейди, йорамайды оьз балаларына, элине яхшылык болганын. Буьгуьнлерде Аджиевлердинъ сыйлы аьеллери соны яшавдан куьтедилер. Элли йыл, аз да тувыл, коьп те тувыл. Булай карасак, орташа алганда,

аьдемнинъ яшав оьмири. Туьрли касиетлер, аьдетлер... Буьгуьн болса соьзимиз бир Аджиевлердинъ аьели акында. Олардынъ да байыр аьел аьдетлери, йорыклары бар. Соларды Кадрев мен Салиметтинъ аьелинде де бардырадылар, баьри балалары да тутадылар. Ийги аьдеттинъ бириси – ата-анасын алтын той ман кутлав. Буьгуьнлерде олар баьри де Аджиевлердинъ уясына йыйылагына шек йок.

Г.САГИНДИКОВА.

Суьвретте: Аджиевлер яс заманларында.

МУРАД КАЖЛАЕВКЕ –
85 йыл

Йырлары сав дуныяга белгили

Дагестан Республикасынынъ Акимбасы Рамазан Абдулатиповтынъ "Мурад Кажлаевтинъ 85 йыллык мерекесин белгилев акында" деген Указына таянып, республикада композитордынъ мерекесине багысланган шаралар планга салынган.

Янъыларда ДР Маданият министрствосынынъ делегациясы маданият министри Зарема Бутаевадынъ етекшилеви мен Мурад Кажлаев пен йолыгысты эм шатлыклы шаралардынъ программасын карадылар. Солай ок, 15-нши январьде композитордынъ мерекесине багысланган яратувшылык кешлик уйгынланаяк. Тагы да 2016-ншы йыл барысында М.Кажлаевтинъ анъ шыгармаларынынъ эм композитордынъ анъы кулланылган художестволык кинолардынъ фестивальери ыткерилеек. Оннан озге министерстводынъ планларында – республикадынъ анъ билимлендирув учреждениелерде эм саниятлар школаларында Мурад Кажлаевтинъ яратувшылыгына багысланган тематикалык конкурслар эм анъ кешликлер уйгынлав.

Оз шеретинде мерекеш Дагестанга белгили "Гая" азербайджан вокал квартети келеегин билдирди.

"Мурад Магомедович Кажлаев – ол бизим республикага белгили инсан, ол Расул Гамзатов пан бирге тек Дагестаннынъ эм Россиядынъ тувыл, сав дуныядынъ асабалыгы болады, неге десе онынъ шыгармалары туърли элдерде йырланган. Ол Дагестанда биринши балалар миллет балети "Горянкадынъ", "Шамиль" балетининъ, "Миллион новобрачных", "Пора красных яблок" мюзикллардынъ, кинофильмлерге эм театр спектакльлердинъ анъынынъ, тагы да бек коьп йырлардынъ авторы", – деди З.Бутаева озъ соьзинде.

Мурад Кажлаев – композитор, дирижер, СССР-дынъ халк артисти. 1931-нши йылдынъ 15-нши январинде белгили врач, медицина илмилерининъ кандидатынынъ аьелинде Бакуда тувган. Лак миллетли. 1955-нши йыл Баку патшалык консерваториясын кутарган. Студент йылларында СССР-дынъ Композиторларынынъ Союзынынъ агзасы болган. Г.Гасанов атындагы Анъ училищесинде, Дагестан радиосынынъ симфония оркестрининъ бас дирижеры, Дагестан Республикасынынъ художестволык етекшиси, ДАССР Композиторлар Союзынынъ Правлениесининъ председатели, Ю.Силантьев атындагы Гостелерадиосынынъ Эстрада-симфония оркестрининъ художестволык етекшиси болып куллык эткен.

М.Кажлаев 2010-ншы йыл Дагестанда зейинли балалар уьшин анъ школасын курды, сонъында мунда мугзей ашты.

2015-нши йыл – АДАБИАТ ЙЫЛЫ

Юлдызларды яндырган шаир

Магомед Ахмедов. Бизим дагестан шаирлеримиздинъ энъ де ийгилерининъ сырасында. Шаир. Коьширувщи. Критик. Мен онынъ акында уьйкен арыптан язаман. Ол ушыны ман да уьйкен арыптан Язувшы. Буьгунлерде ол – Дагестан Республикасынынъ Язувшылар союзынынъ правлениесининъ председатели. Магомед Ахмедович авар эм орыс тилинде язады.

Быйыл 13-нши ноябрьде белгили шаир оьзининъ 60 йыллык мерекесин белгилейди. Магомед Ахмедов ДАССР Гуниб районынынъ Гонода авылында тувган. Ерли школады битирип, Москва каласында М.Горький атындагы Литературный институтуна туьседи эм 1979-ншы йыл йогары белгилерге битиреди. Институтта окыган йылларда ямагат исин белсен юритетаган эди – студент агитбригадалар ман Поволжьеде, Сырт флотта, Германияда болган. Окувды битирген сонъ Дагестан китап баспасынынъ куллыкшысы, ДР Язувшылар союзынынъ правлениесининъ уйгынлав секретари, адабият журналлардынъ яваплы секретари, Дагестан Язувшылар союзынынъ секретари, авар язувшылар секциясынынъ етекшиси, "Акыйкат ой" регионлык газетасынынъ редакторы болып ислеген. 2004-нши йыл Дагестан Язувшылар союзын етекшилеген.

Биринши ятлавларын Магомед Ахмедов школада окыган йыллар язган, онынъ шыгармалары биринши кере озган юзийллыктынъ 70-нши йылларында Гуниб район "Янъы ярк" газетасынынъ, республикалык авар тилинде шыгатаган "Кызыл байрак" газетасынынъ бетлеринде, "Дослык" альманахта баспаланган, сонъгы йылларда Москва каласында туърли йыйынтыкларда, журналларда онынъ ятлавлары шыгады.

Магомед Ахмедовтынъ биринши китаби, 1979-ншы йыл Дагестан китап баспасында "Туьн хатлар" деп аталып, авар тилинде шыгады. Сонъгы йыллар онынъ ятлав йыйынтыклары "Куьз савати", "Заман балладасы", "Ятлавлар", "Куьнлер", "Кала ятлавлары", "Йыллар", "Шаир", "Шаир эм халк", "Шаир эм Аталык" эм баска китаплери авар эм орыс тиллеринде шыккан. Орысшага шаирдинъ ятлавларын белгили орыс шаирлер эм коьширувщилер Юрий Кузнецов, Станислав Куняев, Сергей Васильев, Евгений Семичев, Александр Еременко, Раиса Романова, Алексей Бинкевич эм баскалар коьширгенлер. Магомед Ахмедовтынъ шыгармаларынынъ бас маьнеси – аьлиги заманда талаплы инсаннынъ яратувшылык бактысы акында ойлар. Шаирди анъ эм эдап байлыклардынъ айырылганы тынышсызландырады, шаирдинъ ятлавлары юрекке, янга тиймей болмайды.

ЕРЛИ МЕКТЕБТЕ

Шаирге багысланган кешлик

Калинин авыл орта мектебинде атаклы орыс поэти Сергей Есенининъ мерекесине багысланган кешлик оьтти. Шарады Калинин авыл маданият уьйининъ куллыкшысы Авахан Кульниязова эм орыс тилининъ окытувшысы Фаризат Оразбаева уйгынладылар. Кешликти 9-ншы класс окувшылары Дженнет Торева эм Дженнет Манкаева юриттилер.

Шаирлик дуныядынъ патриархлары Расул Гамзатов, Лев Озеров, Валентин Распутин, Вадим Дементьев шаирдинъ яратувшылыгына уьйкен баа бердилер. Магомед Ахмедовтынъ ятлавлары савлайроссиялык дережеге шыгадылар, "Литературная газета", "Литературная Россия" аьр юмалык газеталарда, "Дружба народов", "Октябрь", "Наш современник" журналларда баспаланадылар.

Магомед Ахмедович 1985-нши эм 2004-нши йыллар "Литературная Россия" газетадынъ эм Кахаб-Росодан Махмуд атындагы баргысынынъ лауреаты болган. Шаир орыс тилине А.Пушкиннинъ, А.Блоктынъ, В.Соколовтынъ, Н.Рубцовтынъ, Ю.Кузнецовтынъ, О.Чухонцевтынъ эм баска шаирлердинъ шыгармаларын коьширген. "Классиклер акында ойлар" деген китабинде М.Ахмедов орыс эм дагестан шаирлерининъ адабият келбетлерин туьзген. Ызгы йыллар ол авар тилине Сергей Есениннинъ "Кара аьдем" эм Николай Рубцовтынъ "Ясыл шешекейлер" деген китаплерин коьширген.

Дагестан поэзиясынынъ оьрленувине коскан уьлиси эм эткен иси уьшин Магомед Ахмедовка Дагестан Республикасынынъ Госсоветининъ Указы ман "Дагестан Республикасынынъ халк шаири" деген ат берилген (2005 йыл). Шаир М.Ю.Лермонтовтынъ медали мен, Сый грамоталар ман савгаланган.

Не заттан туьзиледи шаирдинъ бактысы? Аьр бир шаир оьзининъ яратувшылык эм яшав йолын оьзи салган сокпак пан оьтеди. Ким биледи, кайсы ерде сол сокпак кенъ шаирлик йолына айланады, ама поэзия законлары ман яшайтаган эм язатаган шаир – ол шынты шаир. Сол затты бизим белгили шаиримиз Магомед Ахмедовтынъ яратувшылыгы ыспатлайды эм бизге ярасык эм яркын такыйкалар савкатлап, юреклеримизди суьйинишке толтырады.

Г.БЕКМУРАТОВА.

МАГОМЕД АХМЕДОВ

* * *

Куьз. Ызгы аманласув.
Ел аясыз сызгырып,
Уйкы баскан тереклерди уянткан.
Басларыннан япыраклар ушыртып,
Куьн савьлесин тамшылардан
йыйнаган.

Япыраклар юрегиме конады.
Бутаклардан
Туьсип турган алтын кар
Аста-аста буьгун мени каплады.
Не зат мага ол суьеди айтпага?
Ызгы соьз бен алтын савьле
шашпага.

Япыраклар сыбырдайды:
"Бар эдик".

Бир заманда мен оьзим де яс эдим.
Келер заман. Япыраклар
Юлдыз болып камырымда янарлар.
Алтын кар ман
Яшавымды ябарлар.

Тонъган суьйим

Сувык кеше йылытпага оьзимди
Сен от яктынъ сенимлерден,
суьйимнен.

Сувык мага исси оттынъ касында.
Коьзлеринънинъ йылувлыгын
коьремен,
Ама юрек уьндемейди явапка.
Сувык кеше янымдагы сезимнен
Мен от яктым.
Ялгызымды йылытпага суьемен.
Телезийди сол куьтуьвден юрегим.
Тек тонъады от касында
суьйгеним.

Айтпа мага

Мен тилеймен, айтпа мага
Ялгызлыкта ашшы куьнлер
оьткенин.
Мен билемен, сен терезе касында
Кеше-куьндиз мени талмай
куьткенинъ.

Мен де сага алгасадым алыстан.
Яшав сенсиз бир маьнесиз
коьринди.
Тек сени мен йолыгыскан заманда
Коьзлеринъде куьз ямгырға
суьриндим.

Мен тилеймен, хат язбага заманым
Йок эди деп мени буьгун алдама.
Бармакларда калган сыя ызлар ман
Язганынъды окымага боламан.

Мен тилеймен, мутып болмай
куьнамди
Суьйим оьлди деп юректи катырма.
Янъы куьннинъ келген янъы ярыгы
Себер савьле суьйим толган
янынъа.

Орысшадан коьширген
Г.БЕКМУРАТОВА.

КОНФЕРЕНЦИЯ

Уйкен маънели оъзгерис

Янъыларда Махачкала-да халклар ара террорист-лик куьплери ягыннан ту-ватаган коркынышларга эм кавыфлыкларга инфор-мация-психологиялык кар-сы аьрекет этуувге багыс-ланган Савлайроссиялык конференция озгарылды.

Конференциядынъ мунда озгарылувы шара-дынъ барысында каралата-ган соравлар уйкен Кав-каз ери ушин маънелиги барлыгын тагы да бир бел-гилейди. Дагестан, Росси-ядынъ кубыла форпосты болып, Ювыктагы Куьнту-варда болатаган туьрле-нислерди бириншилер сы-расында сезеди. Мунда медийный сообщество экс-пертлери терроризм эм экстремизм мен куьресте

ФОРУМЛАР

Миллетлер маъселелерине багысланып

Москвада Халк бирлигининъ куьнине багысланган "Содружество" деп белсенли гражданлар форумы озга-рылды. Ол РФ Ямагат пала-тасы эм Миллетлер ислери бойынша Федераллык аген-тствосы ман уйгынланган, Халклар ара "Крокус-экспо" выставкалар орталыгында савлай Элимизден 3500-ден артык коммерциялык тувыл организациялар, белсенли гражданлар, волонтерлар, бизнес эм власть ваькиллери йыйылдылар. Дагестан Рес-публика ваькиллери эсабын-да мунда ДР миллет полити-ка бойынша министрининъ биринши орынбасары, Рос-сия халклар Ассамблеясы-нынъ регионаллык боьлигининъ председатели Зикрула

бас соравларды шешуьв уьшин, солай ок РФ яшав-шыларын кавыфсыз бил-дируьв мен канагатлав уьшин биргелесип йыйыл-дылар.

Конференцияда Кавказ геополитикалык клубы-нынъ "Исламское государ-ство: сущность и противос-тояние" деген доклады ортага салынып ойласыл-ды. Солай ок мунда тоь-мендеги соравлар карал-ды:

– Терроризм эм экстре-мизм идеологиясына кар-сы турув тармагында СМИ эм журналистлер яваплы-лыгы.

– Аль-Каида эм ИГИЛ мысалында террористлик организациялардынъ стра-тегиясы, туьрлилиги эм

психологиясы.

Интернетте терроризм эм экстремизмге карсы аьрекет этуьв.

Конференциядан ал-дын ДР баспа эм информа-ция министри Азнаур Ад-жиев мунда каралайк со-равлар ман байланыста бу-лай деди: "Конференция тематикасы оны белгили россия экспертлери мен биргелесте халклар ара террористлик куьплерге информациялык карсы аьрекет этуьв тармагында уйкен оъзгерис этеди".

Конференция Расул Гамзатов атындагы Мил-лет китапханасында кенъ-еслер, секциялар, дискус-сиялар, тоьгерек столлар, мастер-класслар эм тре-нинглер кеплеринде оьтти.

Онда 600-ден артык аьдем-лер ортакшылык эттилер, солардынъ ишинде – бел-гили экспертлер, полито-логлар, психологлар, соци-ологлар, спецслужбалар ваькиллери, информация-лык политикады яшавга шыгаратаган учреждение-лер, ведомстволар эм орга-низациялар специалистле-ри, бас редакторлар, жур-налистлер.

Конференция исининъ сырагысында информаци-ялык политикады яшавга шыгаратаган органлар, пресс-службалар эм коь-лем информация амаллары уьшин террористлик куьп-лерге информациялык кар-сы этуьв тармагында ой-токтаслар кабыл этилинип алынган.

магында РФ Ямагат палата-сыннынъ баргысынынъ лау-реатлары савгаланаяклар. Яратувшылык калымжады саклав, шыдамлыкты оьр-лендируьв, миллетлер ара эм конфессиялар ара катнаслар-ды ийгилендируьв бойынша гражданлык баславларды яшавга шыгаратаган ком-мерциялык тувыл организа-циялар уьшин Миллетлер ара Федераллык агентствосы "Маданият эм миллетлер ара катнаслар" деген айырым но-минация токтастырылган.

Ийги гражданлык бас-лавлардынъ авторлары 12 номинацияларда проектлер-ди яшавга шыгарув уьшин 200 мынъ маьнет эсабында сертификат алаяклар.

ди, коьринип турган маъсе-лелерди шешуьв акында ой-ламага керегин айтты. Баска-лай, форумда И.Мамутаева шыгып соьйледи, онынъ соьзлери баьрисининъ де юрегине тийди. Ол буьгуьн-лерде хатынлар оьз атала-рын, эрлерин, увылларын йойытамыз деп кыйналата-ганын айтты эм не уьшин биз сондай аьллерге еттик деген соравды берди. К. Бат-рутдинов, А.Арсланханова, ямагат палатадынъ агзалары оьз соьзинде аналарга терро-ризмге карсы турыннъыз де-ген шакырув эттилер.

Форумда катнаскан аьр инсан коьтерилген соравлар явапсыз калмас деп сенеди-лер.

Дагестан аьлимлер советининъ Сирия Араб Республикада туьзилген аьллер бойынша эткен Аьризеси

Аьли эндиги доьрт йыл-дан бери Сирия Араб Рес-публикасында туьрли са-вытлы туьркимлер арасын-да кан тоьгисли согыс юрип туры. Бу патшалыкта аьли-ги замандагы энъ алдышы савыт-садакты кулланув ар-касында миллет эм дин ягыннан аз санлы куьплер-динъ ыхтыярлары аявсыз эм токтавсыз тапталады. Сири-яда болып турган оьзгерис-лерге тыскы куьшлер де белсенли катысадылар: со-нынъ санында террорист куьшлери де, олар бу элде-ги аьллерди мукаят та авыр-ландырадылар.

"Ислам патшалыгы" де-ген террорист туьзилиси-нинъ эм баска туьрли савыт-лы куьплердинъ боевиклери Сирияда канлы террор исле-рин юритедилер, тыныш-яшайтаган гражданлар коь-лемин халк алдына шыга-рып язалайдылар. Сондай ислер ислам дуняясын боь-луьвге, бу элдеги эм савлайы Ювык Куьнтувардагы аьл-лерди узак заманга бузувга, бусырманлар, баска динлер эм конфессиялар арасында явласувды увыткувга кара-тылган. Сириядагы халкка карсы юритилетаган согыс-тынъ сырагысында айлак та тыныш яшайтаган аьдем-лер, сонынъ санында хатын-кызлар, балалар, картлар, аьлимлер оьлгенлер, яра-ланганлар эм баска кыйын-лыклар коьргенлер, оннан да коьп яшавшылар оьз ер-лерин таслап коьшпеге амалсыз болганлар. Сыйлы Куран китабинде: "Бир хате-сиз аьдемди оьлтируьв кыя-натлыгынынъ куьнаси сав-лайы аьдемликти оьлтируьв куьнаси мен теньлеседи", – деп айтылады.

Соны ман байланыста Дагестан аьлимлер совети оьзининъ наवासызланувын билдиреди эм дуняя юзин-деги баьри де акылбалык куьшлерди сирия халкына карсы каратылган согысты токтатувга, сирияшылар-дынъ аьлиги замандагы эр-кин элде яшавга законлы ыхтыярларын якламага эм сав ислам дуняясына эм ци-вилизация аьллеринде яшайтаган аьдемликке кар-сы болган халклар ара тер-роризмди токтатувга шакы-рады.

Буьгуьнлерде биз баьри-миз де Сирияда болаяткан

ислерге дурыс белгиди бер-меге, "Ислам патшалыгы" деп аталатаган террорист куьшлерининъ идеялары-нынъ наmartлыгын аьдем-лерге аньлатпага эм яслар-ды бу туьркимге туьсуьвден иркпеге керек боламыз.

Уйкен оькинишке, тер-рористлер сырасында алдав йолы ман туьскен дагестан яслары да бар. Коьп кере Дагестан аьлимлери эм имамлары яс-явкага ИГИЛ сырасында Сирияда эм Иракта согысув бизге келис-сиз йол экени акында ань-латпага шалысканлар эм аьли де шалысадылар. Ама яс аьдемлер аьлимлер мен имамлардынъ соьзлерине кулак та асаадылар эм энди-гиси авыр аьлге туьстилер.

"Ислам патшалыгы" де-ген террорист туьркими-нинъ идеологиясы такфирге таянады. Бу аьдемлер туьз йолдан адаскан-саскан аьдемлер. Олар бусырман-лар уммасы куфр (динсиз) деп куьналейдилер. Олар бусырманлардынъ канын тоьгуьв эм олардынъ мал-муьлкин тонав дурыс ис деп санайдылар. Сирияда бола-таган язалавлар, от салув-лар, балаларды эм кыскааяк-тынь сырагысында айлак та тыныш яшайтаган аьдем-лер, сонынъ санында хатын-кызлар, балалар, картлар, аьлимлер оьлгенлер, яра-ланганлар эм баска кыйын-лыклар коьргенлер, оннан да коьп яшавшылар оьз ер-лерин таслап коьшпеге амалсыз болганлар. Сыйлы Куран китабинде: "Бир хате-сиз аьдемди оьлтируьв кыя-натлыгынынъ куьнаси сав-лайы аьдемликти оьлтируьв куьнаси мен теньлеседи", – деп айтылады.

Дагестаннынъ аьлимлер совети Сирия ишинде юрип турган согыстынъ катнасув-шыларына куьшти кулла-нувды коймага, сирия халкы эм савлай ислам дуняясы уьшин яваплыкты сезбеге эм аьрекетлеп тынышлык негизинде бир-бириси мен соьйлесип, аьр кимге келис-ли карарлар алмага тилек салады.

Дагестан аьлимлер сове-ти Россиядынъ Сирияда юритип турган аьрекети аьдемлерди оьлтируьвлерди койдырувга, бу регионда па-рахатлыкты кайтадан туьз-беге каратылган деп санай-ды.

Биз баьри де бусырман-ларды ислам уммасында эм ал деп сыйлы Шама (Сирия) еринде узак йылларга ма-кулласув эм берк тынышлык токтассын деп Кудайымыз-га тилек дуаларын этпеге шакырамыз.

ДАГЕСТАН АЬЛИМЛЕР СОВЕТИ.

Дагестан Республикасынынъ Намыс эркинлиги, дин организациялары ман биргелес куллык юритуьв бойынша комитетининъ Тульский областининъ Узловая каласындагы намаз кылув уйине от беруьв мен байланыста

Аьризеси

Дагестан Республикасынынъ Намыс эр-кинлиги, дин организациялары ман биргелес куллык юритуьв бойынша комитети быйыл-дынъ 28-нши октябринде танъда белгисиз аьдемлердинъ Тульский областининъ Узло-вая каласындагы намаз кылув уйине от бе-руьвин айыплавын билдиреди.

Элимиздинъ туьрли регионларында ме-

жигитлер эм намаз кылув уйлери сондай вандализм ислерине йолгуьвы биринши кере тувыл. Динге сенетаганлар бирге йыйылы-сып, оьзлерининъ дин аьдетлерин тутув эм Кудайымызга бас ийуьв уьшин айырылган ерлерди корламага биревдинъ де ыхтыяры йок. Сондай намыссыз ислер Россия Консти-туциясы ман намыс эм дин тутув эркинлиги-

не беркитилген ыхтыярды бузады эм элимиз-де конфессиялар ара явласувды тувдырады, дин эмишлигин эм макулласувлыкты япыра-ды.

Сондай кыянатлыклар куьнбатар коьлем информация амалларына эм элимиз ишин-деги радикалды эм оппозициялык карасла-рын яклавшыларына власть бусырманлар-

дынъ ыхтыярларын бузувларга карсы бир зат та этпейди деп оны ыршыгатламага багайт береди. Ол зат динге сенетаганлар арасында ашувлык тувдырмага, социаллык наवासызла-нувын коьтермеге болады.

Биз ювык арада бу иске тийисли ыхтыяр белгиси берилер эм куьнали болганлар закон бойынша каты яваплыкка тартылар деп се-немиз.

Дагестан Республикасынынъ Намыс эркинлиги, дин организациялары ман биргелес куллык юритуьв бойынша комитети.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Йол-юрис йорыклар тутылмайды

Озган айдынъ ишинде Дагестан Республикасы бойынша МВД ГИБДД управлениесининъ етекшиси, полиция подполковниги Валерий Громов пан пресс-конференция озгарылды. Оны ман бирге журналистлер мен йолгыска ДР бойынша МВД УГИБДД пропаганда боилигининъ етекшиси, полиция подполковниги Исагомед Султанов, юрис уйгынлав эм йол инспекция боблик етекшиси, полиция майоры Джабраил Саидов, Управлениединъ тергев юритувв иси боилигининъ етекшисининъ куллагын юритуввшиси, полиция майоры Магомед Мамаев келдилер.

Валерий Громов обзининъ сойлевининъ басында йол-юрис аварияларда оьлгенлердинъ эм яраланганлардынъ санын коьрсетти. 2015-нши йылдынъ ишинде Дагестанда 1171 авариялар болган, сонда 360 аьдем оьлген эм 1570 аьдем яраланган.

– Авариялар уйкенлердинъ куьнасиннен болады, боьген де, балалардынъ катнасувы ман болатан авариялар. Балаларын ата-аналар каравсыз калдырадылар, бизим Дагестанда куьн сайын коьрсинъ, кайтип ата-аналар балаларын алдыдагы орында олтыртадылар, алдына алып барадылар. Оьзлери кавыфсызлык белбав салмаганы аз деп, балаларды специальлы кресло-

ларсыз алып юредилер. Неше кере аварияларда балалар аналарынынъ колларында оьлгенлер, сол зат бизди бир затка да уйретпейди, – дейди В.Громов.

Бизим республикамызда тагы да бир маьселе – йолавшылар. Махачкалада олар йолга бирден шыгып калмага болады. Тек балалар эм оьспирлер тувыл, уйкен аьдемлер де тийисли тувыл ерде йолды ювырып оьтпеге шалысадылар.

– Йол-юрис йорыкларын тутпага керек. Аьдемлер оьзлери аьтламага керек сол затты. Коьбиси "йолавшы" деген белгиленген ерди коьйп, йолды баска ерден оьтедилер. Неге аьдемлер уйден шыгып кеткенде, сувды яде уютгы тымдырмага мутадылар? Олар аьтлайдылар, сол дурыс тувыл. Сога коьре, баьримизге де сак болмага керек, – деди М.Мамаев.

Сонъ ГИБДД куллыкшылары аьдем тасыйтаган автобус айдавшылары ман юритилетаган куллагы акында айттылар, Махачкалада йол-юрис бузувларды аянлайтаган техникалык амаллары етпейтаганын белгиледилер. Солай ок олар ГИБДД инспекторларынынъ борышларын айттылар, республика йолларында кавыфсызлык аьжетсизлевде муниципаллык администрациясынынъ орыны кайдай экенин коьрсеттилер.

АЙЛЫК БАРАДЫ

Патшалыктынъ маьнели аьрекети

Дагестан Республикасы бойынша Россия МЧС Бас управлениесининъ буйрыгы ман келисте республикамыздынъ еринде гражданлык коршалав айлыгы озгарылады.

Гражданлык коршалав – яшавшыларды, материаллык эм маданият баалыкларды согыс заманда, табият баьлеказа болганда коршалавга аьзирлик бойынша коьрилтаган шаралар. Гражданлык коршалавды уйгынлав эм оьткерувв патшалыктынъ маьнели аьрекети, коршалав курылыстынъ кесеги, патшалыктынъ кавыфсызлыгын аьжетсизлев болады.

Гражданлык коршалавды (ГО) Россия Федерациясынынъ Оькимети етекшилейди. Толтырув властининъ федераллык округларында гражданлык коршалавды олардынъ басшылары етекшилейдилер. Аьлиги заманда аьдемнинъ кавыфсызлыгын аьжетсизлевге уйкен маьне бериледи. "Яшавшыларды эм ерлерди табият баьле-казадан, кателенуьвден коршалав акында", "Аварияларда куткарув службасы эм куткарувшылардынъ ста-

тусы акында" эм "Гражданлык коршалав акында" Федераллык законлары алынган. Яшавшыларды коршалав куллыгында яньылыкларды кулланмаса болмайды, сол ниет пен медициналык коршалав амалларынынъ, медициналык препаратларынынъ эм медициналык техникасынынъ яньыртулувы йылдан йылга маьнели болады. Гражданлык коршалавдынъ бас борышы экономикадынъ маьнели объектлерининъ аьрекетин белсенлетувв эм беркитувв болады. Экономика материаллык зыян келтируьвдинъ, яшавшылардынъ арасында йойымлардынъ, табият баьле-казалардынъ алдын шалув бойынша уйкен куллык этилинеди. Аьлиги заманда химический, биологический эм баска савыт-садактынъ кавыфы айлак уйкен болган, сога коьре гражданлык коршалав маьне берип оьз амаларын терроризмге карсы куьресте кулланады.

Г.КАЗАНФАРОВ,

Ногай районы бойынша ОНД эм ПР начальниги, иш службасынынъ лейтенанты.

МАЬСЕЛЕ

Балалы уй базар ма?

21-нши оьмир – информация-технологиялар оьмири. Бизим оьмир алдынгылардан куьшли туьрленеди. Туьрли социальный байланыслар аркалы дуныядынъ аьр бир муьйисиндеги аьдемлер бир-бири мен байланыс тутадылар, фотосувьретлерин йибередилер, ойлары ман боьлиседилер. Коьбиси "басыннан аягынынъ ушына дейим" Интернетте яшайды демеге де болады: оларда виртуальный суьйим, виртуальный дослык, сезимлерин (куваныш, тоьмен коьньил) де электронный тил мен – "смайликлер" коьмеги мен билдиредилер. Бир ерге баргандай болса, оьзлери мен ноутбукларын, нетбукларын, планшетлерин, коммуника-торларын калдырмайдылар. Солай ок яшав коьпке тыныш болды, алдын аьне яде мине исти толтыраякта, коьп заман йиберетаган болган болсак, аьли темир досымыз бир такыйка ишинде коьп затты алтын тарелка уьстинде бередит. Айтпага, хат йи-

беруьв, билдируьв алуьв... Тагы да компьютерди аьр бир инсан уьшин 21-нши оьмирге абыт алмага ярдамшы алат деп те санайдылар. Тек аьр бир кызыксынудынъ оьз япсары болмага тийисли. Туьрли тармак куллыкшыларынынъ, студентлердинъ компьютер мен тийисли шаклы пайдаланган зарар коьрмеймен, тек кишкой балалар ша? Бу хабар да Интернеттинъ "куьши-куваты" акында тувыл, саьбийлердинъ коьбиси неге бас коьтермей компьютерный ойынлар ман ойнайды экен? Бу "ойыншыклар" – телефонлар, планшетлер эм сондай баскалар саьбийлердинъ энъ де баалы балалыгын урлайдылар. Кайтармача урлайдылар. Меним эсиме оьз балалыгым келеди: биз кышкырысып туьрли ойынлар ойнаймыз, шабамыз, тыгыламыз, отта картоп кыздырамыз, кешки вакытта орамнынъ балалары йыйылысып хабарлаймыз... Дуныя бизге кайдай уйкен эм кызыклы болып коьринеди. Мен

бала шактагы ойынларымнан туьрли кызыклы оьзгерислер эсимде саклайман, солардан мен юрегимде неше йыллардан бери суьйиш сакланады. Бу куьнлердинъ балаларынынъ эсинде не зат калар экен? Балалыгы акында, бал татыган шагында ойнаган кайдай ойынларын уныкларына хабарлар экен? Олардынъ болса оьз электронный дуныясы бар. Тек электронный ойынлар олардынъ янына якын. Соннан тура коьп ата-аналар тынышсызланадылар, тек коьбиси балаларын "ойыншыгыннан" айырып болмайдылар. Соннан тура мага бир кыскайкы айткан хабарын сизге айттайым: "Аьптемди тувган куьни мен кутламага деп кардашларымыз онынъ уйинде йыйылдылар. Конаклар сырасында 5-10 ясындагы балалар да коьп эди. Ама саьбийлер тып-тынык болып, сеслер де шыкпай экинши уйде олтырдылар. Мен се-йирге калып, олардынъ эсигин ашып карасам – аьр бириси колын-

дагы телефон яде планшетлериндеги ойынларга коьмилген. Бир яктан – тыныклык, тап-таза болып калган балалар, экинши яктан – роботларга усаган балалар. Кырга барсанъыз, ойнасанъыз, шапсанъыз деймен. Кайдай аьруьв куьн. Ойынлар коьп ше, айтпага, топ, тыгылмак ойнанъыз. "Олай деген не? Биз уйде ойнамага суьемиз", – деп балалардынъ бир эш кызыксынудсыз сеслерин эситтим". Неге олай болады экен? Биз балаларымызга коьп заман узагына планшеттеги, телефондагы ойынларды ойнавдынъ зарарын, кырда, таза авада ойнав шаркка пайдалы экенин аьтлатпаймыз. Балаларымызды заман ман бирге абытлав уьшин аьлиги электронный техникады кулланувдан айырмайдык, ама сога болып олардынъ савлыгына зыян беруьвден де коршалайык. Калай коршалайктынъ амалын аьр бир ата-ана оьзлери табар деп ойлайман. Сога коьре ойланайык.

Н.КОЖАЕВА.

РЕШЕНИЕ

Собрания депутатов муниципального образования сельского поселения "сельсовет Ортатюбинский"

Ногайского района Республики Дагестан III созыва

"Об объявлении конкурса по отбору кандидатур на должность Главы муниципального образования сельского поселения "сельсовет Ортатюбинский" Ногайского района Республики Дагестан"

№ 5

от 3ноября 2015 года

В соответствии со статьей 36 Федерального закона от 6 октября 2003 года №131-ФЗ "Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации", статьей 35 Закона Республики Дагестан "О местном самоуправлении в Республике Дагестан", статьей 30 Устава муниципального образования сельского поселения "сельсовет Ортатюбинский" Ногайского района Республики Дагестан, Собрание депутатов МО СП "сельсовет Ортатюбинский"

РЕШИЛО:

1. Объявить конкурс по отбору кандидатур на должность главы му-

ниципального образования сельского поселения "сельсовет Ортатюбинский" Ногайского района Республики Дагестан в соответствии с Положением "О порядке проведения конкурса по отбору кандидатур на должность главы муниципального образования сельского поселения "сельсовет Ортатюбинский" Ногайского района Республики Дагестан".

2. Настоящее решение вступает в силу после официального опубликования на страницах республиканской газеты "Голос степи".

3. Контроль за исполнением данного решения оставляю за собой.

*Председатель сессии Собрания депутатов
Секретарь сессии Собрания депутатов*

*САГИНДИКОВА А-Г.М.
ТОРПИКОВ А.А.*

Извещение об аукционе

Администрация МО СП "село Кунбатар" извещает о продаже через аукцион земельного участка:

ЗУ № 1 – один земельный участок категории земли населенных пунктов с кадастровым номером 05:03:060012:489, общей площадью 60 кв.м., под коммерческое строительство, находящийся по улице Эдиге, 14б.

Сроки: время и порядок предоставления заявок в течение месяца со дня выхода газеты по адресу организатора торгов.

Место и дата проведения конкурса: с.Кунбатар, ул.Асанова, 11.

Конкурс состоится на 31 день с момента публикации (если 31 день выходной, то в следующий рабочий день).

Время проведения – в 10.00 часов.

*Глава МО СП
"село Кунбатар" БАРИЕВ А.Б.*

Аталыкты саклав – киели борыш

Кайсы кеспи маънели эм керекли деген сорава аяр бир аъдем оъз явабын берер деп ойлайман. Кайсы кыйынлы деп сораса, коьбиси полицейскийлерди, куткарувшыларды, от туьсуьвден саклавшыларды айтадылар. Энь де биллими деп алимлерди айтадылар, солардын ишине окувшыларды да киргизедилер. Ама бар сондай кеспи баъри айтылган касиетлерди де бирлестиретаган. Сол кеспи байырлаган аъдемлердин сав яшавынын иси эм кыйынлы, эм яваплы, эм маънели. Сол аъдемлердин алдында бир киели борыш – оъз элинин халкын коршаламага эм сакламага. Сол аъдемлер – офицерлер. Офицерлер – кайсы аялде де оъзлерин юритип болатан аъдемлер, соьйтип, эркинлик ушин соьгусуларда олар оъзлеринин ийги деген касиетлерин коьрсеткенлер эм енъувши болганлар.

Кайдай экен ол – офицер? Мага коьре, сол кеспинде негизинде Аталыкка суьйим эм алааллык, керек ерде оъз яшавын халкы ушин бермеге де азирлик. Ыспайы кеспи – офицер кесписи. Карасань, кайдай ыспайы ки-

йим, соьгис орденлери эм медальлери. Офицерлер – коршалавшылар, олардын артында – савлай элимиз.

Бизим ясларымыз да сайлайдылар бу кеспиди эм элимиздин туьрлеринде оъз куллыгын алааллык пан бардырадылар. Соьйтип, Нариман авылда яшайтаган Салавдин эм Сакинат Муталлаповлардын аьели увылы Батирхан кыйынлы кеспиди сайлаганга макул болдылар. Эм буьгунлерде тамада лейтенант Батирхан Муталлапов Оренбург областинин Тоцкое поселогында 30785 номерли аьскерлер боьлигинин 32-нши ракетный бригадасында куллыгын бардырады.

Бала шагын Батирхан Нариман авыл орамларында озгарды, ерли школады битирди, онын класс етекхиси Джумаева Залина Айнадиновна эди. Окув йылларында да ол уьстинликлер мен окыды, окытувшылары Саният Кадирбердиевна Елманбетова, Сакинат Казбиевна Ярлыкапова, Асият Альмурзаевна Шаникеева, Альфира Сейпуллаевна Язлыбаева ястын ийги деген касиетлеринин кепленувине амал-

лар туьзгенлер. Школады битирип, Батирхан 2008-нши йыл Санкт-Петербургта Михайловский атындагы йогары артиллериялык академиясына туьседи эм уьстинликти битиреди. Куллык этетаган еринде яс специалист ийги иси мен сый-абырай казанган. Бизим яклардан да аьскершилер эр борышын толтырадылар Батирхан ислеитаган боьликте, оларга ол соьзи мен, ийги маслагаты ман

коьмек этеди.

Сукланадылар эм оьктемсийдилер Муталлаповлар увылы ман, негедесе онын мойнында Аталыкты саклавдын киели борышы. Анасы кешекундиз узак ерде юрген увылына ден савлык, ийгилик йорайды. Биз де ога таза аспан эм савлай дуньяда тынышлык пан тыныклык йораймыз.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Суьвrette:

Б.Муталлапов.

ХАЛКЫМЫЗ АТЫН АЙТТЫРЫП

Шынты сезим йолыктырды

Бир йыл артта бизим элимиздин бас каласы Москвада туьрли тармакларда куллык этетаган, йогары окув ошакларда окыйтаган студентлеримиз биргелесип, Ногай Яслар Союзын туьзгенлер. Ол элимизге шынты суьйим эм патриотлык сезимлер негизинде уйынланган.

Сол Союзга кирген баъри яслардын да ойнетлери – талаплы ясларды коьтергишлев, эл ишинде ногай халкынын туткан орынын коьрсетуьв, яслар араларында маданият-эдап баалыкла-

рын таралтув.

Ногай Яслар Союзынын агзасы А.Кумуковадын айтувына коьре, олар яслар арасында ден савлыкты беркитуьв эм ямагат арасында оьзимизди юритип болув шараларды таралтпага шалысадылар. Коьп билимли аъдемлеримиз бен йолыгыслар уйгынлайдылар. Тар байланысты туьрк дуныясы ман тутандылар. Оъз проектлерин яшавга шыгармага ымтыладылар.

– Ногай халкынын маданият тармагын оьрлендируьвге ниетленген

бек коьп ойлар туватаган аъдемлеримиз аз тувыл. Солар, коьбисинше, оялар болып та каладылар, сонын уьшин биз, солар тек ой болып калмас уьшин, йолыгыслар уйгынлап, ойды ортага салып, яшавга шыгарувды ойласамыз. Бир-биримизге ярдамласувды да мутпаймыз. Меним ойыма коьре, кайсы ой да ийги болса, яшавга шыкпага керек, – дейди Ася Кумукова.

Янъыларда бизим ногай ясларымыз Россия халкларынын бирлик куьнине багысланып озган

митингте ортакшылык эттилер. Ногайлардын россия миллетлери арасында барлыгын коьрсеттилер.

Уьстимиздеги йыл ишинде Яслар Союзы аз куллыклар этпеди, йыл етимиси оьтти деменге болады. Олардын куьш салувы ман яс язувшы кызымыз Айнара Нургишиева Казаньде озган туьрк дунья поэзиясынын фестивалинде болды. Аялде шет элдерде озаяк туьрк йыр фестивалинде де ногайлардын сонда катнасувы уьшин куллыклар юритилетаганы акында айтылады.

Меним ойымша, бу Яслар Союзынын аьрекети бек аьруьв эм халкымызга пайдалы, боьтен де талаплы ясларымызга оьнерин коьтермеге ярдам. Суьйиндиреди аялги тыныш тувыл заманларда, янъы технологиялар аъдемлик сезимлериннен йогарылыкты алганда, шынты элин суьйгенлер табылатаганы. Йогары уьстинликлер, сизге Ногай Яслар Союзы.

Г.САГИНДИКОВА.

Суьвrette: *Ногай*

Яслар Союзынын агзалары.

Соьз куьши эм ян куьши тенъ ме?

Буьгунги яс аъдем, сен кимсин? Сага карап, элдин келектегисин коьрмеге болады. Сонын кайдай болаягы сенин колында. Баъри сеним сага.

Аяши буьгунги яслардын тербиясын, нызамын коьргенде, ойланаман. Кайдай келектеги куьтеди бизди алдыда?

Бек навасызландырады яслардын тили. (Онсыз да оъз маьселелери мен ана тилимиз йок болаятырған тиллер санына киреди). Бу ерде мундай сорап тувады – кайтип яслардын соьйлеви кепленеди эм кайтип сол тил маданиятына себеплик этеди?

Аьр миллеттин тили – ямагаттын оьрленувви эм халкты халк этип коьрсетуьв амаллары. Солай ок, тил – онын анъакыл маданиятын коьрсетуьвви алат.

Соьйленисли тил – ол куьндегилик яшавдын суьлдери (отражение). Ол яшавдагы туьрленислерге коьре оьрленеди.

Мен анълайман аял биз куьн сайын туьрленислер (кайсы тармакта болса да) болып туратан яшавда яшайтаганымызды. Ана тилимизге де туьрли кулланув алатлар ман бирге баска тиллерден соьзлер киретаганы да маьселе тувыл. Орам бойда юрип баратан яс аъдемнин соьйлегенин эситсенъ, тек эситкенинъе оькинуьв тувыл, юрек мараз таппага болады, ясуьйкенлерге сый этип болмайтаганымыз аян коьринеди. Олар тек "барарык", "келерик" деген соьзлерди кулланып, тувган тилин, "уста" билетагандай соьйлевден баскалай, усташа аялде эрши соьгинуьв соьзлерди де коьсадылар. Мен анълайман, эгер яслар туьрли уллы язувшылардын фразеологизм кепбинде кулланатаган соьзлерин коьсип соьйле-се, сукланар эм суьйинер эдик, а бу ерде тек йыламага калады. Яслардын соьйтип соьйлеви, яшавга караслары сондай болганга ким куьнали? Атааналар ма, окытувшылар ма яде болса заман ма? Заманды туьзетаганлар биз оьзимиз, балаларга тербия беретатан да оьзимиз. Балалардын оьрленувине ата-ана коьп себеплик этеди. Окытувшыдын да баладын яшавында уьйкен маьнеси бар. Ол тек окытувшы болып калмайды,

ол тербиялавшы да болады. Оннан тек баладын акыллы болувы тувыл, ама окувшыдын менлигинин кепленувви де себепли. Биз яшав барысында яс аъдемнин бактысынын уьзилгени акында, оькинишке, эситемиз. Сонын себеби, коьбисинше, баска биревдин катыслыгы, идеологиясы. Ол бизге не зат акында айтады? Биз оъз тилимизди, тамырымызды, тарихимизди билмей, баскадын ойына негизленуввимиз.

Аяр бир маданият-тарихлик заманнын оьзинин байыр тили болады. Буьгунги яслардын соьйлевинде бизим ямагаттын берк тувыл маданият-тил аял суьлдерленеди. Сонда адабият тили мен жаргон соьзлеринин катыслыгы коьринеди.

Ата-ананын баласы ман соьйлевинде де буьгун сыйлав коьринмейди эм сезилмейди. Коьз алдыма 25 йыллар арттагы бир коьринис келеди. Атасы ман увылы соьйлейди. Бу ерде харбарласувы деп айтып та болмаймыз. Соьйлейди атасы, тынълайды увылы. Аял болса, бир аялдерде соьйлейди балалар, тынълайды атааналар яде, эгер яс аъдем куьнали болса, ол оьзинин куьнасин кайтип те язбага соьз табар. Кайтип айтсак та, оьзимизди яламага шалыссак та, балаларымыздын нызамы да, тербиясы да осал аялде. Соьйлевимиз, тек яслардыкы тувыл, орта ясларындагы аъдемлердики де онъган йок. Орыс экенимиз де, ногай экенимиз де белгисиз болатан ерлер болады. Тилимизди кайтип байытайык, эгер биз уллы классиклердин китаплерине сийрек карайтаган болсак. Тилимиз, ясларымыздын соьйленисли тили тик каядын шетинде. Бу ерде Расул Гамзатовтын: "Эгер танъла тувган тилим йок болса, мен аьзирмен буьгун ок та оьлмеге", – деген соьзлери эске келеди, тек ол да аял маьнесиз болгандай болады.

Алдымызда – оьлшемине коьре кишкей тувыл маьселе. Соравларымыз да бек коьп. Соны тувдыратаган не экен? Соьздин маьнесинин йойылувы биз анъ байлыгымыздын осалланувы ман тенълес не экен?!

Г.КУРГАНОВА.

МЕРЕКЕГЕ БАГЫСЛАНЫП

Дербенттинъ аьвелгиси
эм аьлигиси мен таныстылар

Ноябрь айдынъ басында Патшалык Кремль Дворецинде Дербент кала-дынъ 2000 йыллык мерекесине багыс-ланган байрам концерти уйгынланып оьтти. "Саз балшыктан затлар болды-рув устасынынъ алаты Дербент бер-китпесиннен Кремль капыларына дей-им" деген анъ-театрлык кебинде мынъйыллык хроникады яшавга шы-гарув мырадта Россияда аьвелги кала-ларынынъ бирисининъ яшавшылары-нынъ аьдетлери, уьй-турмысы тарих кебинде салынып коьрсетилди, баска

ЯШАВШЫЛАР ЭСИНЕ

Сыйлы абонентлер!

"Газпром межрегионгаз Пятигорск" ООО компаниясы сизге кулланылган табиат газынъыз уьшин ак тоьлевдинъ тыныш эм онъайлы йорыгын береди. Газ бан канагатлавшыдынъ сайтында "Личный кабинет абонента" деген каби-нет куллык этеди.

Сондай онъайлы йорыктынъ арка-сы ман сиз кулланылган газ уьшин он-лайн режиминде акынъызды тоьлеме-ге, счетчигинъиздинъ коьрсетимлерин билдирмеге эм озинъиздинъ тоьлеген акшаларынъыздынъ калай аьлде эм кайда кетуьвин карай берип, озинъиз-динъ лицевой счетынъыз бойынша ин-формацияды тергемеге боласыз. Сиз солай ок бир якка кеткен кардаш-ювык-ларынынъ яде эсли ата-аналарынъыз уьшин олардынъ табиат газы уьшин акларын бир неше лицевой счетлары

бойлып, каравшылар каладынъ буюгь-нги яшавы ман да таныстылар. Бай-рам йыйылган конакларга аьвелги Дер-бенттинъ аьлемет дуниясына карама-га амал берди. Халк саз алатлар эм симфония оркестрларынынъ токтав-сыз ойнавы ман театр актерларынынъ аьлемет коьрсетуьвлери, аьлиги за-мандагы технологиялар, 3d-проекция-лар эм стереозвук пан кепленген эки саьатлик шоу каравшылардынъ эсин караттылар.

бойынша тоьлемеге де боласыз. Личный кабинетте регистрация бой-ынша инструкциясы эм сонынъ иси мен компаниядынъ www.kawkazrg.ru деген сайтында, "Личный кабинет абонента" деген ссылка бойынша кирип таныс-пага боласыз. Бу белгиленген яр-дамнынъ аьрекети мен байла-ныслы соравларынъыз бойынша support@smorodina.online деген ад-рес пен электрон хатынъызды язып, техникалык колтыклав службасына ти-лек этпеге боласыз.

Сизге деп этилинген коьмекти кул-ланынъыз эм газ уьшин акынъызды енйл эм онъайлы кепте тоьлерсиз!

Мунавдай билдируьвлердинъ элек-тронлы кебин er05pr@mail.ru деген электронлы почтасына тилек йиберип алмага да боласыз.

"Газпром межрегионгаз Пятигорск" ООО пресс-службасы.

Сведения о численности муниципальных служащих и фактические
затраты на их содержание за I-II кварталы 2015г.
по МО СП "сельсовет Ортатюбинский"

№	Должность	Кол. шт.ед.	Итого за I месяц	Итого за I-II кварталы
1.	Глава администрации	1	26116	156696
2.	Зам.главы (секретарь)	1	22558	135348
		2	48674	292044

Глава администрации МО СП "сельсовет Ортатюбинский"

КУЛБУСУНОВ Х.Т.

Орта-Тоьбе авылыннан Аджигельдиев-лер эм Кишинеевлер аьеллери НАПИСАТ АБДУРАХМАНОВНА АБУБЕКЕРОВА дуныядан тайганы ман байланыста онынъ аьелине, кардаш-тувганларына каты кайгырувын билдиредилер эм бассавлык йорайдылар.	Карасу авыл орта школасынынъ 9-ншы класс окувшылары (класс етекхиси Уывлбике Донбаевна Шан-давова) Элина Садуевага суьйикли АТАСЫ оьлгени мен байланыста каты кай-гырувын билдиреди, ога эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.
Куьнбатар авыл орта школасында бир-ге окыган тенълери Айганат эм Маржанат Межитоваларга суьйикли аданасы ТИМУРДЫНЪ замансыз оьлгени мен байланыста каты кайгырувын билдиредилер, оларга эм кар-даш-тувганларына бассавлык йорайды-лар.	Орта-Тоьбе авыл орта школасы-нынъ окутувшылар коллективи Аби-дат Адиковадынъ суьйикли АНАСЫ топырак болувы ман байланыслы каты кайгырувын боьлиседи, ога эм кардаш-тувганларына бассавлык йо-райды.

Кумлы авыл яшавшысы
Шора Курманович Мамуровка
8-нши ноябрьде 66 яска толганы ман

Юз йыл яша, тилеймиз,
Узак болсын оьмиринъ.
Бизим айткан тилеклер-ав
Майдай болып ягылсын.
Куьнде ясар, картайма,
Ден савлыгынъ берк болсын.
Буюгьунгиндей юзинъде
Наьсип нуры яйнасын.

Кутлавшылар: кеделери Эрадиль, Рустам,
Бийислам, Ислам эм уныклары Эмир,
Надир, Амир, Замир, Закир, Даир.

Калинин авыл яшавшысы
Гульжаминат Кусепова Янгазиевага
60 яска толганы ман

Баьримизге тирев болып
Юргенинъди суьемиз,
Юреклерди тав этип,
Болганынъды суьемиз.
Йылларынъды санамай,
Турганынъды суьемиз.
Аьруьв соьзлер балаларга
Айтканынъды суьемиз.

Кутлавшылар: кызы Земфира, куьев кедеси Камал, келини Айгуль,
уныклары Айсылу, Самира, Мухамед, йиенлери Айнагуль, Марьям,
кудасы Кайирбек, кудагайлары Наьсипли, Кабират, кудашасы Алтынай.

Червленнъе Буруны авыл яшавшылары,
анасы эм кызы Сафира эм Савсарат Шоматоваларга
бир ок куьн 27 эм 7 ясларына толувы ман

Бир куьн Кудай берген эки яхшылык:
Ол куьн бизге эки кабат байрамдай.
Болсын сизге таза куьез, берк савлык,
Ол куьн куьлсин шувак яйып йогарда.
Уьстинликлер Кудай сизге коьп берсин,
Наьсип нуры йолынъызга тоьселсин!

Кутлавшылар: атасы Крым-Солтан, аданасы Сагынбек,
анасы Асиет, кешеги Джамиля, бебелери Ислам,
Алибек, Зарипат, Самира, синълисиз Магира, куьеви Ибаш.

ВРАЧТЫНЪ МАСЛАГАТЫ

Маразлардан коршалайды

Заман-заманы ман прививкалар-дынъ этилуьви буюгьунлерде туьрли инфекциялы авырувларды токтатув-дынъ энъ де пайдалы амалы болады. Инфекциядан иммунизация ярдамы ман коршаланув коьплеген юз йыллар бойы белгили болып келеди. Вакцина-циядынъ мырады инфекциялык мараз-ларына айырым карсылыкты туьзуув болады. Вакцина этилген сонъ белсен-

ли иммунитет 5-10 йыллар ишинде кы-зылшадан, дифтериядан, полиомелит-тен, столбняктан яде бир неше айлар грипптен, иш тифиннен прививка этил-генлерде сакланады. Ама оьз заманы ман кайтаралап вакцинация эткенлер-де иммунитет сав яшав бойы саклана-ды.

А.МАХМУДОВА,
педиатр.